

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO’NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 557-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

8. CAMC Engineering. (2024). Waste-to-Energy Projects in Uzbekistan: Investment Plans and Capacities. Beijing: Company Report.
9. Shanghai SUS Environment. (2024). Recycling and Energy Recovery Projects in Samarkand and Kashkadarya. Shanghai: Company Publication.

KICHIK VA O‘RTA BIZNESNING INNOVATSION FAOLIYATINI RAG‘BATLANTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Soy Marina Petrovna

O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali dotsenti

Sunnatov Qudratulla Sundorqul o‘g‘li

O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali magistranti

Annotatsiya. Ushbu tezisda kichik va o‘rta biznes subyektlarining innovatsion faoliyatini rivojlantirishga ta’sir etuvchi omillar tahlil qilinib, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, raqamli transformatsiya, ilm-fan bilan hamkorlik va innovatsion infratuzilmani kengaytirish orqali rag‘batlantirish mexanizmini takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan. Taklif etilgan yondashuv kichik va o‘rta tadbirkorlikning innovatsion salohiyatini oshirish, texnologik yangilanishni jadallashtirish va iqtisodiy o‘sish uchun zarur sharoitlarni shakllantirishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, o‘rta biznes, innovatsion rivojlanish, innovatsion faoliyat, raqamli transformatsiya, innovatsion infratuzilma, texnopark, texnologiya transferi, tadbirkorlik ekotizimi, moliyaviy rag‘batlantirish, startap loyihalar, ilmiy-tadqiqot hamkorligi, innovatsion salohiyat, biznes-inkubatsiya, akseleratorlar, raqobatbardoshlik, iqtisodiy modernizatsiya.

Kirish

Kichik va o‘rta biznes hozirgi davrda iqtisodiy taraqqiyotning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, u nafaqat bandlikni ta’minlash, balki yangi bozorlar, yangi texnologiyalar va innovatsion mahsulotlar yaratilishida ham beqiyos o‘rin tutadi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasida kichik va o‘rta biznes iqtisodiyotning innovatsion faolligini oshiruvchi asosiy mexanizm sifatida qoraladi. Chunki mazkur sektor moslashuvchanligi, tezkor qaror qabul qila olishi, yangi g‘oyalarni amaliyotga tatbiq etish imkoniyati va minimal xarajatlar bilan innovatsion tajribalar o‘tkazish qobiliyati bilan ajralib turadi.

O‘zbekiston iqtisodiyoti uchun ham kichik va o‘rta biznesning innovatsion salohiyatini rivojlantirish strategik ahamiyatga ega. So‘nggi yillarda mazkur yo‘nalishda keng ko‘lamli islohotlar olib borilmoqda: soliq va kredit yukini kamaytirish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish, startap ekotizimni rivojlantirish, texnoparklar va innovatsion markazlar tarmog‘ini kengaytirish, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirishni qo‘llab-quvvatlash kabi tashabbuslar yo‘lga qo‘yildi. Shu bilan birga, kichik va o‘rta biznesning innovatsion faoliyatini rag‘batlantirishda bir qator tizimli muammolar hali ham mavjud.

Birinchidan, innovatsion loyihalarni moliyalashtirishning murakkab mexanizmlari, yuqori kredit stavkalari va garov talablari tadbirkorlarning texnologik yangilanishga bo‘lgan qiziqishini pasaytiradi. Ikkinchidan, ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan biznes o‘rtasidagi hamkorlik tizimi yetarli darajada shakllanmagan, natijada ilmiy ishlanmalar amaliyotga tatbiq etilishida uzilishlar yuzaga keladi. Uchinchidan, raqamli texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalarining pastligi, axborot tizimlari, avtomatlashtirilgan boshqaruv va onlayn platformalar bilan ishlash tajribasining yetarli emasligi innovatsion transformatsiyani sekinlashtiradi. To‘rtinchidan, innovatsion infratuzilma — texnoparklar, inkubatorlar, akseleratorlar — hududlar bo‘yicha bir xil rivojlanmagani ham innovatsion faollikni cheklab qo‘yadi.

Bugungi sharoitda kichik va o‘rta biznesning innovatsion salohiyatini oshirishga qaratilgan rag‘batlantiruvchi mexanizmni takomillashtirish zarurati kun tartibiga chiqmoqda. Bunday mexanizm moliyaviy, institutsional, texnologik va axborot infratuzilmasining integratsiyasiga asoslangan bo‘lishi, tadbirkorlar uchun innovatsion g‘oyalarni joriy etish jarayonini soddalashtirishi va xavflarni kamaytirishi maqsadga muvofiqdir.

Mazkur tezisning dolzarbligi ham aynan kichik va o‘rta biznes subyektlarining innovatsion rivojlanishiga to‘sqinlik qilayotgan omillarni chuqur tahlil qilish, mavjud mexanizmlarni qayta ko‘rib chiqish va innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishning takomillashtirilgan yondashuvlarini ishlab chiqish zaruratidan kelib chiqadi.

Asosiy qism

Kichik va o‘rta biznesning innovatsion faoliyatini rivojlantirish iqtisodiyotning texnologik yangilanishi, raqobatbardosh mahsulotlar yaratish va yangi bozorlarni egallash jarayonlarida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Innovatsion rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo‘lishiga qaramay, kichik va o‘rta biznes subyektlarining ushbu yo‘nalishdagi faolligi ko‘plab omillar sababli yetarli darajada shakllanmagan. Avvalo, innovatsion loyihalar odatda katta moliyaviy resurs talab qilgani uchun tadbirkorlar yuqori xarajatlar, uzoq qaytish davri va moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi bilan bog‘liq qiyinchiliklarga duch keladilar. Kredit foiz stavkalarining nisbatan yuqoriligi, garov ta‘minoti talablarining qattiqiligi va investitsion infratuzilmaning yetarli emasligi innovatsion loyihalarga sarmoya kiritishni sekinlashtiradi. Shu sababli innovatsion faoliyatni moliyaviy rag‘batlantirishning yangi mexanizmlarini yaratish zarur bo‘lib, buning uchun past foizli kredit liniyalari, grantlar, subsidiyalar, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirishga qaratilgan mablag‘lar ajratish va texnologiya importiga oid imtiyozlarni kengaytirish quyidagi jarayonlarni tezlashtiradi.

Bundan tashqari, innovatsion infratuzilmaning rivojlanish darajasi ham kichik va o‘rta biznesning texnologik yangilanish imkoniyatlarini belgilab beradi. Texnoparklar, akseleratorlar, biznes-inkubatorlar va texnologiya transfer markazlarining hududlar bo‘yicha notekis joylashganligi ko‘plab kichik korxonalar uchun innovatsion resurslarga bo‘lgan kirishni cheklaydi. Amaldagi infratuzilma ko‘p hollarda yirik shaharlarda to‘plangan bo‘lib, chekka hududlardagi kichik korxonalar prototiplash, laboratoriya sinovlari yoki texnik maslahat olish kabi

Innovatsion faoliyatni sekinlashtirayotgan yana bir muhim omil — ilmiy-tadqiqot muassasalari va biznes subyektlari o'rtasidagi hamkorlikning sustligidir. Oliy ta'lim muassasalari va ilmiy institutlar tomonidan yaratilayotgan ko'plab ilmiy ishlanmalar amaliyotga joriy etilmay qolayotganining asosiy sabablari texnologiyani tijoratlashtirish jarayonining murakkabligi, kooperatsiya platformalarining yetishmasligi, tadbirkorlarning ilmiy yechimlarga bo'lgan talabining pastligi hamda hamkorlikning iqtisodiy mexanizmlarining aniq ishlamasligidir. Bu jarayonni jonlantirish uchun universitetlar va korxonalar o'rtasida hamkorlik platformalarini yaratish, ilmiy ishlanmalarning yagona elektron bazasini shakllantirish, innovatsion konsalting xizmatlarini kengaytirish va universitet tadqiqotlarini biznes ehtiyojlariga moslashtirish zarur.

Yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun integratsiyalashgan ragʻbatlantirish mexanizmini joriy etish taklif etiladi. Bunday mexanizm innovatsion faoliyatni moliyaviy, institutsional, infratuzilmaviy va texnologik jihatdan qoʻllab-quvvatlashga qaratilgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Past foizli kreditlar, grantlar, soliq imtiyozlari, texnoparklar tarmogʻini kengaytirish, universitet–biznes hamkorligini kuchaytirish, texnologiya transferi jarayonlarini soddalashtirish va raqamli transformatsiyani jadallashtirish orqali kichik va oʻrta biznesning innovatsion salohiyati sezilarli darajada oshiriladi. Natijada iqtisodiyotning texnologik modernizatsiyasi jadallashadi, innovatsion mahsulotlarning ulushi ortadi, hududlarda yangi ish oʻrinlari yaratiladi va mamlakatning umumiy raqobatbardoshligi mustahkamlanadi.

Kichik

21 ноября 2025 г.

to‘sqinlik qilmoqda. Ushbu omillarni bartaraf etish uchun tizimli, kompleks va integratsiyalashgan yondashuv zarur.

Taklif etilgan rag‘batlantirish mexanizmi kichik va o‘rta biznes uchun qulay innovatsion muhit yaratishga xizmat qiladi. Xususan, past foizli kreditlar, grant va subsidiyalar orqali moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash, texnoparklar va innovatsion markazlar tarmog‘ini kengaytirish orqali infratuzilmani rivojlantirish, universitetlar bilan hamkorlikni kuchaytirish orqali ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish jarayonini jadallashtirish, shuningdek, raqamli texnologiyalar bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish orqali korxonalar raqamli transformatsiyaga tayyorligini oshirish mumkin bo‘ladi.

Bunday kompleks yondashuvning amaliy natijalari — innovatsion mahsulot va xizmatlar ulushining ortishi, yangi biznes modellarning paydo bo‘lishi, hududlarda innovatsion faollikning kuchayishi, eksport salohiyatining rivojlanishi va iqtisodiyotning texnologik modernizatsiya sur‘atlarining tezlashishi bilan namoyon bo‘ladi. Eng muhimi, kichik va o‘rta biznesning innovatsion rivoji nafaqat alohida korxonalar darajasida, balki butun mamlakat miqyosida iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikning yuksalishiga xizmat qiladi.

Shu bois kichik va o‘rta biznesning innovatsion faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan mexanizmlarni takomillashtirish strategik ustuvor vazifa sifatida qaralishi lozim. Mazkur tadqiqotda ilgari surilgan takliflar va xulosalar ushbu jarayonni samarali tashkil etish, innovatsion ekotizimni kuchaytirish va iqtisodiyotning sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarilishiga ko‘maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining "Innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash choralariga oid" PQ–4963-son qarori. – Toshkent, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash to‘g‘risida”gi farmoni. – Toshkent, 2021.
3. O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi. Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish bo‘yicha yillik hisobot. – Toshkent, 2023.
4. OECD. *Enhancing the Contributions of SMEs in a Global and Digitalised Economy*. Paris: OECD Publishing, 2019.
5. European Commission. *SME Performance Review 2022*. Brussels, 2022.
6. Drucker, P. *Innovation and Entrepreneurship*. New York: Harper Business, 2007.
7. Schumpeter, J. *Theory of Economic Development*. Harvard University Press, 1934.
8. Tidd, J., Bessant, J. *Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change*. Wiley, 2020.
9. Lundvall, B.-Å. *National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning*. London: Pinter Publishers, 1992.
10. Chesbrough, H. *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Harvard Business School Press, 2003.
11. World Bank. *Innovation and Entrepreneurship Ecosystem in Emerging Economies*. Washington D.C., 2021.

12. United Nations ESCAP. *Promoting Innovation for SMEs: Policy Framework and Practices*. Bangkok, 2020.
13. Ziyodullaev, N. S., & Teshaboyev, B. B. “O‘zbekiston sharoitida kichik biznesning innovatsion faoliyatini rivojlantirish muammolari.” *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali*, №3, 2022.
14. Jo‘raev, O. “Innovatsion iqtisodiyotda kichik tadbirkorlikning roli.” *O‘zbekiston iqtisodiy axborotnomasi*, 2021.
15. Karimov, U. *Tadbirkorlik faoliyati va innovatsiyalar boshqaruvi*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
16. Porter, M. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press, 2008.
17. World Economic Forum. *Global Competitiveness Report 2023*. Geneva: WEF, 2023.

JIZZAX VILOYATINING EKOTURIZM TIZIMI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o‘g‘li
Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti
email: isomiddinov191298@gmail.com,
ORCID:0009-0008-1855-0939

Annotatsiya: Ushbu maqolada Jizzax viloyatining ekoturizm salohiyati va uning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta’siri chuqur tahlil qilinadi. Tabiiy landshaftlar, biologik xilma-xillik, madaniy meros va mahalliy hamjamiyatdagi ehtiyojlar asosida ekoturizm imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, infratuzilma, boshqaruv va moliyalashtirishdagi muammolar identifikatsiya qilinib, barqaror rivojlanish uchun amaliy takliflar taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: Jizzax viloyati, ekoturizm, barqaror turizm, tabiiy resurslar, mahalliy rivojlanish.

Аннотация: В данной статье проводится глубокий анализ туристического потенциала Джиззахской области и его влияния на социально-экономическое развитие. Рассматриваются возможности экотуризма на основе природных ландшафтов, биологического разнообразия, культурного наследия и потребностей местного сообщества. Кроме того, идентифицируются проблемы инфраструктуры, управления и финансирования, а также предлагаются практические рекомендации для устойчивого развития.

Ключевые слова: Джиззахская область, экотуризм, устойчивый туризм, природные ресурсы, местное развитие.

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the ecotourism potential of Jizzakh region and its impact on socio-economic development. Ecotourism opportunities are explored based on natural landscapes, biodiversity, cultural heritage, and the needs of the local community. Additionally, issues related